

Openbaring 8

W. van der Hoek

Indeling Openbaring

Openb. 1:1-8	Proloog
Openb. 1:9-20	'Hetgeen gij gezien hebt'
Openb. 2-5	'Hetgeen is' - op aarde - in de hemel
Openb. 6-22:9	'Hetgeen na deze geschieden zal' - zeven zegels - zeven bazuinen - zeven schalen - voleinding
Openb. 22:10-21	Epiloog

Is er een verband tussen de 'zegels', 'bazuinen' en de 'schalen'? Jazeker. Onderstaand een overzicht:

Voorafgaand aan de wederkomst van de Here Jezus:

- **Openen 7 zegels** – God maakt Zich klaar om te oordelen (Openbaring 6-7)
- **Blazen 7 bazuinen** – God kondigt Zijn oordeel aan (Openbaring 8-11)
- **Uitgieten 7 schalen** – God voert Zijn oordeel uit (Openbaring 16)

7 zegels

Gods testament, Zijn wil, staat in een boekrol geschreven. Die boekrol is afgesloten met zeven zegels die één voor één worden geopend. We hebben in onze Bijbelstudie inmiddels zes zegels ervan geopend. Als de wereld gaat merken dat de zeven zegels geopend worden, dan bouwt er een zekere spanning op, er gaat iets gebeuren.

Welk effect heeft het openen van de zegels aan de zijde van het kwaad? Angst. **De tegenstander van God zet alles op alles om ook zijn rijk op te bouwen.** Dat zagen we in hoofdstuk 6 waar geprobeerd wordt de macht te grijpen.

God maakt Zich klaar om te oordelen. In hoofdstuk 8 lezen we waaróm Hij gaat oordelen.

7 bazuinen

Een bazuin is letterlijk een trompet. Een trompet heeft in de Bijbel verschillende functies. In Openbaring kondigt God daarmee Zijn oordeel aan die merkbaar zal zijn op de aarde. Het heeft een effect op een deel van de aarde.

Welke betekenis heeft de bazuin? In het Joodse geloof bijvoorbeeld het brengen van offers of een oproep tot de strijd, een oproep tot bekering, inkeer.

Er wordt gevraagd te reageren op het bazuingeluid. Er zullen mensen zijn die erop reageren of dit juist negeren. Door middel van de bazuinen zal God duidelijk aan de wereld laten zien dat er iets gaat gebeuren.

7 schalen

Wát Hij gaat doen is zichtbaar in de zeven schalen die uitgegoten worden, het is het oordeel van God. Het is niet het eindgericht, maar het oordeel dat God geeft over het kwaad wat de antichrist aanricht en over de heidenvolken die ook de strijd aanbinden en het kwaad daarin ook gaan belichamen.

Zoals al eerder gezegd zit in het boek Openbaring een bepaalde lijn: we kijken in de hemel en we kijken op de aarde.

Waarom oordeelt God en wacht Hij daar niet mee tot het eindoordeel? Het heeft te maken met de vragende houding van hen die voor de troon zijn. In hoofdstuk 6 lezen we dat er een groep heiligen is die

roept: 'Hoelang nog, Here? Hoe lang duurt het nog dat U zult wreken, dat U heilig zult richten over het kwaad dat aan ons geschied is?' God luistert naar de gebeden van de heiligen die in het leven de keus hebben gemaakt niet zélf het recht te pakken, maar gekozen hebben om te zwijgen en het lijden te aanvaarden en de onrechtvaardigheid over zich heen te laten komen, omdat ze geloven 'U zult rechtvaardig richten, er is geen rechtvaardiger Rechter dan de Here'. Een vreselijk moeilijke houding, laten we daar eerlijk over zijn.

Vanaf hoofdstuk 7 vanaf vers 9 zien we de heerlijkheid van hen die verdrukt werden. Ze staan met palmtakken en in witte gewaden voor de troon. De lofprijzing is gaande en lijkt op een kerkdienst. Daarna gebeurt er iets heel bijzonders.

Opening van het zevende zegel

1. *'En toen het Lam het zevende zegel geopend had, kwam er een stilte in de hemel van ongeveer een half uur.'*

Er ontstaat een stilte in de hemel. Er zijn mensen die proberen te bedenken wat daar gebeurt. Wat we weten is de relatie met de Joodse eredienst. We zien de hele tijd elementen uit de tempeldienst naar voren komen: het altaar, de lofprijzing en aanbidding. We hebben het over de woonplek van God die nog een tempel van de Here is. Er vindt een soort eredienst plaats waarover we lezen in hoofdstuk 7. Het is niet alleen het lofprijzen en aanbidden van God. Nu komt ook het gebed naar voren, een wezenlijk onderdeel. We weten vanuit de liturgie dat er in de Joodse eredienst een moment van stilte is. Die stilte is er namelijk wanneer het reukoffer gebracht wordt. Psalm 65:1-5:

Loflied op Gods goedheid

*'De lofzang is in stilte tot U, o God, in Sion;
aan U zal de gelofte nagekomen worden.*

U hoort het gebed;

tot U zal alle vlees komen.

*Ongerechtigheden hadden de overhand over mij,
maar onze overtredingen, die verzoent Ú.*

*Welzalig is hij die U verkiest en doet naderen,
die mag wonen in Uw voorhoven;*

*wij worden verzadigd met het goede van Uw huis,
met het heilige van Uw paleis.*

Als in de Joodse eredienst de lofprijzing voorbij is en de muziek stopt, dan gebeurde er iets: het werd stil. Er verscheen daarna een priester die een wierookvat pakte en het met hete kolen vulde. Er werden ook stukjes wierook bijgedaan, een aangename geur. Dan liep de priester naar voren in het heilige en bracht het reukoffer aan de Here. Eén keer per jaar bracht de hogepriester dit in het heilige der heiligen. Het is een teken van de gebeden van de heiligen.

Vers 1 tot en met 5 is de opmaat waaróm God gaat oordelen. Vanaf vers 6 zien we de bazuinen die gereed gemaakt worden. Sommige mensen zeggen dat het openen van de zevende zegel betekent dat de zeven bazuinen gaan klinken. Maar dat staat er niet. De zevende zegel is dat het stil wordt in de hemel en er een aanleiding is waarop de bazuinen gaan klinken. En die aanleiding is het gebed van de heiligen. Waarom oordeelt God? Omdat Zijn heiligen vragen of Hij rechtvaardig wil oordelen. Pas in vers 6 staat dat de engelen zich met de bazuinen gereed gaan maken.

2. *En ik zag de zeven engelen die vóór God stonden en aan hen werden zeven bazuinen gegeven.*

Het gaat hier om aartsengelen. We kennen er twee: Michaël en Gabriël. Vijf andere aartsengelen komen voor in het boek Henoch, een Deuterocanoniek boek: Uriël, Rafaël, Raguël, Sariël en Jerameël. In hoeverre dat waarheid is weten we niet.

'El' betekent: God. Gabriël is de boodschapper van God. Michaël betekent: God is mijn strijder. Hij is de aartsengel van Israël en komt aan het eind van Openbaring naar voren. Hij is dan de strijder van Israël.

3a. *'En er kwam een andere engel, die met een gouden wierookvat bij het altaar ging staan.'*

Hier verschijnt dus een andere engel, niet een aartsengel. En dan verschijnt dat gouden wierookvat, wat een onderdeel is van de tempeldienst. Het wierookvat brengt reukoffers aan God. Je hebt brandoffers en reukoffers. **Brandoffers zijn voor de verzoening en reukoffers voor de aanbidding.** Het volk staat buiten voor de tempel. Binnen het hek, de voorhof, mag het Joodse volk komen. In de voorhof waste je je handen als symbool voor reinheid. Vervolgens kom je bij het brandoffer waar een dier wordt geofferd voor je zonden. Dus rein naar handen en naar hart mag je verder gaan naar de aanbidding, het reukofferaltaar, waar God de gebeden ontvangt. Dan mogen de priesters verder naar het heilige en de hogepriester naar het heilige der heiligen. Dat is ook vaak de route van een kerkdienst: we komen van buiten naar binnen, zeggen dat onze hulp is in de naam van de Here, wij aanbidden God en brengen onze zonden bij het kruis en ontvangen genade, brengen onze gebeden voor Hem, en in het 'heilige der heiligen' ligt het Woord van God.

Hier zien we dus dat de engel het gouden wierookvat krijgt en naar het altaar toe gaat. Het altaar wat vóór God is, blijkt later. Dus heel dicht bij God.

3b. *'Aan hem werd veel reukwerk gegeven,'*

Interessant is dat in vers 5 nog een keer het wierookvat naar voren komt. Waar wordt het dan mee gevuld? Met vuur.

Namens de heiligen wordt er een reukoffer gebracht. Dan moet je denken aan stukjes wierook die een heerlijke geur verspreiden. Dus de gebeden worden gebracht en het vuur wordt meegenomen. Dat is wat de engel doet. Hij brengt de heilige gebeden en de reactie van God hierop is 'Ik zal vuur zenden, de wereld zal weten wie Ik ben'. Denk hierbij maar aan de Sinai.

Het is de reactie van God op de heiligen, op ons gebed. **Het bidden heeft effect, broeders en zusters, dat wordt hier wel duidelijk.**

3c. *'opdat hij dat samen met de gebeden van alle heiligen op het gouden altaar vóór de troon zou leggen.'*

Dus niet alleen de gebeden van de groep in hoofdstuk 7. Nee, hier staat *alle* heiligen. Dit vinden we ook terug in Hebreeën waar staat dat Jezus voor ons pleit. De gebeden worden door God gehoord.

4. *'En de rook van het reukwerk steeg, met de gebeden van de heiligen, uit de hand van de engel op tot vóór God.'*

Dit is heel troostrijk, want de situatie op aarde hebben we gezien. Je moet je voorstellen dat in de situatie op aarde het helemaal geen pretje is op dat moment. Satan grijpt om zich heen, verwoest en trekt rond als een briesende leeuw om te verslinden en het lukt hem ook ten dele. En de heiligen roepen 'Here, hoelang nog, hoelang wacht U nog, hoe groot is Uw genadetijd?' Dat is hier het duel van God, waarin wij ons niet kunnen verplaatsen. Maar misschien kunnen we ons een beetje bedenken wat het voor onze Here God moet zijn om aan de ene kant het lijden van je mensen te moeten zien, en tegelijkertijd zo'n grote liefde te hebben voor de verloren mens, dat Hij genadetijd geeft. Aan de ene kant wil Hij het liefst een nieuwe schepping beginnen. Maar als Hij daar nu voor zou kiezen dan weet Hij dat veel van Zijn schepselen verloren gaan. Dat is ook het spanningsveld waarin de kerk zich bevindt: wij leven in het 'nu' en het 'nog niet'. Het moet ons wat doen dat mensen verloren gaan. Dat is de roeping van de kerk. Het is onze hemelse Vader eraan gelegen dat Hij zegt: 'Ik sta in Mijn genade nog toe', maar de ruimte van satan is bepaald door God en niet door satan zelf. God geeft ruimte omdat Hij weet dat met het lijden Hij ook de kracht geeft. Maar het moet verschrikkelijk zijn voor onze hemelse Vader om dat lijden te zien. Zeker in de setting die we hier zien waarin de grote verdrukking sterker, krachtiger en heftiger wordt. En dat Hij ziet dat Zijn eigen kinderen door ongerechtigheid omkomen. En toch zegt Hij: 'Er is nog genadetijd'. Mensen kunnen zich nog bekeren in de tijd van de bazuinen. Het is een vreselijk duel. En toch, het staat hier. Daarom zijn de bazuinen een oproep tot inkeer. **Daar, waar de druk wordt opgevoerd, gaat God allerlei tekenen laten zien waarmee Hij zegt: 'Mensheid, keer je toch tot Mij!'**

Welk verhaal speelt hierbij op de achtergrond een belangrijke rol? Bij wie gebeurde dit op precies dezelfde volgorde? Wie kreeg de plagen over zich heen? De farao van Egypte.

Als de bazuinen klinken is dat een oproep: 'Bekeer je!' oftewel: 'Laat Mijn volk gaan!' Farao had die kans, maar hij verhardde zijn hart. Farao zei in de eerste plaats: 'Neem dat volk mee!' Maar hij deed het niet, hij verhardde zijn hart. Zoals het kwaad in deze tijd reageert, zo reageerde farao ook: er moesten nog meer stenen worden gebakken en er werd nog meer afgeranseld. Dit verhaal vinden we in dit hoofdstuk terug, inclusief de plagen die we zo meteen zullen zien. Israël zou zich hierbij de verlossing uit Egypte moeten herinneren en tegelijkertijd het vertrouwen op God moeten hebben. **Vestig je hoop op God, Hij doet Zijn gelofte stand.**

In deze tekst zien we dat God ons gebed hoort, Hij hoort ons klagen. Als wij denken dat wij bidden tegen een koperen hemeldeur die maar niet opengaat, dan heb je het mis. Maar God kiest er soms voor om ons door dat lijden heen te sterken. Om ons in die woestijnperiode afgemeten te geven wat we nodig hebben en ons niet uit die woestijn te halen, maar *in* die woestijn te laten ontdekken wie Hij is. **Want nooit zullen we de Here beter leren kennen dan in de zwakste periodes in ons leven.** Zo werkt het toch? In de moeilijkste momenten waarin je denkt 'Here, waar bent U?' leer je Hem ten diepste kennen. Dat zijn van die momenten waar je op niks anders meer kunt dan steunen op God alleen. Als mensen het niet kunnen, de medici het niet meer kunnen en de politiek het niet meer oplost, wie hebben wij dan nog? Dan hebben wij de machtige Koning die onwankelbaar op de troon zit. God beproeft Zijn volk in de woestijn en Hij beproeft hier Zijn heiligen – ook Israël – in de verdrukking, maar zegt niet: 'Ik zie je aan het eind van de woestijn wel'. De Heilige Geest, die de wolk was, ging mee. Hij gaf ze manna, kwartels. En ja, af en toe liet Hij ze even tekeer gaan zoals bij Mara. Hun verzoek aan farao was om drie dagen de Here God te aanbidden in de woestijn. En toen kwam bij Mara het gemopper.

In dit hoofdstuk zien we dat de aanbidding van God plaatsvindt in een periode van heel veel strijd en moeite op aarde. En de vraag uit hoofdstuk 6: 'Here, hoelang nog?' is de aanleiding. God hoort dus. Sterker nog, Hij gaat ook verhoren, maar op Zijn tijd en op Zijn manier.

Het reukwerk van de heiligen steeg op tot vóór God; bij God Zelf. Zoals ook de Hebreeënbrief zegt dat wij mogen naderen tot de troon der genade bij God. God hoort ons bidden wel degelijk.

Bij het gouden altaar, de plaats waar God zit, neemt de engel iets mee. God reageert. Hij zegt niet: 'Bedankt, doe je best, zie maar wat er gebeurt, hou vol, we zien elkaar wel in de hemel'. Nee, vers 5 zegt:

5. 'En de engel nam het wierookvat en vulde dat met het vuur van het altaar en wierp het op de aarde, en er kwamen stemmen, donderslagen, bliksemstralen en een aardbeving.'

Vanaf hier beginnen de bazuinen en is het de reactie op vers 3 en 4. Dáárom gaat God een stap verder. God reageert relationeel. Hij reageert als een hemelse Vader en is een hemelse Vader voor ons, zoals ook wij, als ouders het pijn doet te zien wanneer ons kind lijdt. Dit is wat Hij doet: Hij reageert relationeel op het bidden van de heiligen waartegen Hij heeft gezegd 'Volhard tot het einde, hou vol. Ik ben met u tot het einde. Blijf rein, stralend en wit. Ik weet dat het zwaar is'. Deze groep heiligen is heilig omdat zij niet zelf het oordeel in de hand nemen. Daarom wordt een christen, in de navolging van het onderwijs van Jezus, gezegd niet zelf op te treden. Wij moeten in de liefde en de genade van Christus staan, en dat betekent dat je soms iets van satans machten en krachten zult merken. **Christen-zijn betekent dat je je kruis op moet nemen en het betekent ook dat je tegenstand krijgt na je doop en in je geloofsleven.** Nergens wordt ons een mooie toekomst voorzegt. Sterker nog, de Bijbel is daar vrij helder over: als je geen tegenstand krijgt, moet je daarover nadenken. En dat is een hele moeilijke vraag voor de Westerse kerk.

Aan welk verhaal doen de donderslagen, bliksemstralen en aardbeving denken? Aan de Sinaï. Mozes die daar op de berg een ontmoeting met God had, vroeg: 'Wilt U ons leiden?'. Wat deed Mozes daar op de berg? Hij was daar in verbondenheid met God en luisterde naar Zijn stem. Hij heeft de klacht meegenomen naar boven om te vragen: 'Here, help ons, wij zitten in de woestijn, waar moeten we naartoe?' God reageert. Het volk onderaan de berg kreeg dit natuurgeweld te zien.

We gaan eerst even kijken naar vers 13.

13a. *'En ik zag en hoorde één engel, die hoog aan de hemel vloog en met een luide stem riep: Wee, wee, wee hun die op de aarde wonen, vanwege de overige bazuinstoten van de drie engelen die nog op de bazuin zullen blazen.'*

Waarom staat er 'Wee, wee, wee hun die op de aarde wonen'? Omdat vers 6 tot en met 12 over de natuur gaat. **Eerst laat God de omgeving van de mens merken dat er wat aan de hand is:** kom tot inkeer, bekeer je. De mens krijgt nog de kans terwijl de natuur, de zee, het water en alles wat daarin is, lijdt. Kortom: milieuproblematiek. Het is niet een oproep aan de natuur, die heeft geen ziel, maar aan de mensen. **In hoofdstuk 9 wordt de mens zélf getroffen.**

Maar eerst de omgeving. Zoals het met de plagen ook ging: de Nijl wordt bloed, steekvliegen enz. En pas aan het eind wordt de mens zelf getroffen met de zwaarste straf, de eerstgeborenen die sterven. Faraó verhardde nl. zijn hart.

Als eerste gaan we aan de schepping zien dat er wat aan de hand is. En hoe actueel en dichtbij is dit al. Want 'Wee, wee, wee hun die op de aarde wonen' is een verwijzing naar de mensen.

Als het gaat over de oordelen van de schalen dan lezen we in dit hoofdstuk een aantal keren over het 'derde deel'. In hoofdstuk 6 zien we dat het woord 'vierde deel' een rol speelt, en verderop lezen we over het 'tweederde deel'. God maakt de mens hiermee duidelijk dat Hij Zijn oordelen aankondigt en vraagt je te bekeren. De schalen zijn het zwaarst voor de schepping en nog volhardt de mens zich omdat satan hen misleidt.

Zeven engelen met zeven bazuinen

6. *'En de zeven engelen die de zeven bazuinen hadden, gingen zich gereedmaken om op de bazuin te blazen.'*

7. *'En de eerste engel blies op de bazuin, en er kwam hagel en vuur, vermengd met bloed, en dat werd op de aarde geworpen. En het derde deel van de bomen verbrandde, en al het groene gras verbrandde.'*

Je ziet hier de reactie van de natuur, de scheppingsordering (dit staat gelijk aan de zevende plaag van Egypte). De mensen worden echter niet geraakt maar ten eerste hun omgeving waar ze hun voedsel en water vandaan halen. Hagel maakt veel kapot en door vuur ontstaan bosbranden. In het nieuws zien we bosbranden in gebieden waar voorheen nooit bosbranden waren. Ik zeg niet dat dit betrekking heeft op deze tekst want o.a. de opname heeft nog niet plaatsgevonden. Maar de kenmerken daarvan zijn wél zichtbaar. Denk maar aan de hebzucht en uitputting van de schepping. Ook nu waarschuwt God de mens om zich te bekeren.

8. *'En de tweede engel blies op de bazuin, en er werd iets als een grote berg, die van vuur brandde, in de zee geworpen. En het derde deel van de zee werd bloed.'*

Dit staat gelijk aan de achtste plaag in Egypte. Een berg die in brand staat doet denken aan een vulkaan. Het vuur zorgt voor opwarming van het zeewater en zeedieren gaan dood. Het effect is enorm.

9. *'En het derde deel van de schepselen in de zee, die leven hadden, stierf. En het derde deel van de schepen verging.'*

Denk aan de gigantische uitbarsting van de vulkaan Vesuvius. In de oude, Italiaanse stad Pompeï (79 n. Chr.) kregen de inwoners bloedhete asregen over zich heen. Asregen en vuur had ook op de zee effect waardoor het zeewater opwarmde, zeedieren doodgingen, veel schepen vergingen en water niet te drinken was. Men had het niet zien aankomen en niet de kans gehad te vluchten.

10. *'En toen de derde engel op de bazuin blies, viel er een grote ster uit de hemel, die brandde als een fakkel. Hij viel op het derde deel van de rivieren en op de waterbronnen.'*

Als je het technisch bekijkt, vraag je je af hoe een ster op een derde deel van de rivieren kan landen. Het gaat echter om het effect ervan, wat deed die ster? Je moet dan denken aan een komeetachtig of meteorietachtig iets. Er komt iets in het water terecht.

11. *'En de naam van de ster was Alsem. En het derde deel van de wateren veranderde in alsem. En veel mensen stierven van dat water, omdat het bitter was geworden.'*

Een verwijzing naar de eerste plaag in Egypte waar het water aangetast werd. Het bittere water was niet meer te drinken. Het was niet alleen niet meer te drinken maar ook op de landbouw had het effect, akkers konden niet meer bewaterd worden en rivieren waren vervuild. Hier heeft het wel effect op mensen. In het Midden-Oosten is water essentieel en wat als je het niet meer kunt krijgen?

12. 'De vierde engel blies op de bazuin, en het derde deel van de zon werd getroffen, en het derde deel van de maan en het derde deel van de sterren, zodat het derde deel daarvan verduisterd werd, en zodat de dag voor een derde deel niet licht werd, en de nacht evenmin.'

Welk effect heeft verduistering? De groei van gewassen is minder en het doet iets met mens en natuur die reageren op het op- en ondergaan van de zon. De hele scheppingsordering raakt erdoor in de war. Tot nu toe zien we dat de natuur wordt getroffen. Ook dat is genade van God.

Van vers 13 heb ik al een stukje uitgelegd. De engel die het overzicht heeft zegt: 'Tot nu toe hebben jullie in de natuur Gods stem kunnen verstaan. De bazuinen hebben geklonken, reageer daarop, kom!' Maar er gebeurt niets. Faraó reageerde evenzo.

Maar nu is het 'Wee, wee, wee!' Dit is een uitroep naar de mensen. Zoals wij de uitspraak kennen: 'Wee je gebeente!' Daar zit ook het woordje 'wee' in. Het heeft een rouwklacht in zich. Het is een barmhartige uitspraak. **Eigenlijk zegt de engel: 'O, mens, besef toch wat je te wachten staat.'** Dat is de interpretatie die later veel vaker zal komen bij de schalen. 'Wee de schepen, wee zij die op de zee zijn'. God roept als het ware uit: 'Hoe kan het dat je het niet ziet. Hoe kan het dat je niet tot inkeer komt. Bekeer je toch! Want er staat je een hoop ellende te wachten'. De engel richt zich tot de mensen en zegt dat er nog drie bazuinen komen. Faraó bezweek één keer en riep: 'Laat ze maar gaan!' maar hij haalde het volk weer terug. Ook Faraó moest tot tien plagen toe aangepakt worden totdat de eerstgeborenen stierven. Pas daarna liet hij ze gaan. Maar ook toen ging hij met zijn leger naar de Rode Zee. Je ziet hoe sterk het kwaad zich opbouwt. Diezelfde opbouw vind je ook in dit hoofdstuk.

Het lastige van het boek Openbaring is de vraag waarom dit nou allemaal moet gebeuren. Waarom zoveel ellende? En dan is er ook de discussie over de vraag wat betreft de opname van de Gemeente. Er zijn mensen die zeggen ja, er is de opname van de Gemeente vóór de grote verdrukking want de Gemeente is niet bestemd tot dit 'stukje'.

En tegelijkertijd moet je de discussie eerlijk willen aangaan waarom christenen in Noord-Korea nu wél lijden. En betekent dat dan niet dat de tweede komst van Christus inclusief de Gemeente en Israël is? Een terechte vraag om over na te denken is waarom de Gemeente van Christus nu niet bespaard zou worden en straks wel. Er zijn allerlei argumenten om daarop voor en tegen te zijn.

Wel heel duidelijk is dat God zal ingrijpen, maar ook ruimte biedt. Dat doet Hij al duizenden jaren. Hij gaf aan Israël ruimte om te falen in de woestijn. Hij was bereid veertig jaar lang met ze op te trekken voor dat Hij ze in het beloofde land bracht. Ze hebben gezondigd, afgodsbeelden gebouwd, een gouden kalf opgericht, hebben de genade van God blijven leren. En waarom dan Zijn Kerk niet? Ik denk óók Zijn Kerk. **God biedt ruimte. In de verdrukking mogen wij weten en ervaren: God is erbij. De gebeden van de heiligen worden gehoord. Dat is niet alleen straks, maar ook nu.** 'Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.' Die opdracht wordt hier uitgewerkt en het zal nog moeilijker worden, totdat God zegt: 'En nu is het klaar!' Tot die tijd geeft Hij heel veel ruimte, heel veel genade opdat mensen tot geloof komen. Die tijd geldt vandaag nog steeds. En daar moeten we wat mee doen.

We hebben de opdracht gekregen om de mensen erover te vertellen en hen bewust te maken. Durven wij mensen er nog op aan te spreken? Dat vinden we tegenwoordig lastig want we willen graag inclusief denken en iedereen ruimte bieden. **Maar we moeten dŭrven blijven zeggen: 'Wie niet in Christus gelooft, gaat verloren'.** We willen geen hel-en-verdoemenis-preek, zeggen we dan. Maar 'nee' is ook een antwoord. Ook als iemand nog niet voor Jezus gekozen heeft, is dat een 'nee' en heeft dat consequenties. Mensen denken soms dat ze neutraal staan totdat ze gekozen hebben. **Maar je staat niet neutraal, want het antwoord dat je gekozen hebt is 'nee' totdat je 'ja' zegt.** En dat is iets wat we ook duidelijk moeten maken aan mensen. We moeten ook eerlijk durven zeggen dat er één Weg tot zaligheid is en niet een zelfverzonnen weg.